

نقش دولت در حکمرانی خوب
تأمین زیرساخت‌های کشاورزی

مشارکت و همدلی و هم‌زبانی هر سه نهاد با هم و توافق بر رفتارهای مشخص‌شده برای هر نهاد و بازیگران آن، با اجماع و توافقی حاصل می‌شود که همه خود را در بازی شریک دانسته و بازی برد – برد رقم بخورد. در این میان از جمله ارکان حکمرانی خوب، دولت و بخش خصوصی‌اند که از طرق مختلف در تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز (فیزیکی، اقتصادی و اجتماعی) اقدام می‌کنند. تجربیات کشورهای جهان نشان‌دهنده آن است که دولت و بخش خصوصی نقش مهمی در توسعه زیرساخت‌ها دارند؛ به‌عنوان نمونه در کشور هندوستان تأمین مالی زیرساخت‌های توسعه‌ای روستایی به‌عنوان یکی از سیاست‌های توسعه‌ای در این کشور دنبال شده است. بر اساس مطالعه و تحقیقات، فقدان سرمایه‌گذاری عمومی در توسعه این زیرساخت‌ها برای توسعه کشاورزی و روستایی احصا شده است و برای مدیریت این چالش تأمین مالی از طریق بانک ملی کشاورزی و توسعه روستایی در هندوستان با سرمایه اولیه بیش از ۳۰۰ میلیون دلار شروع شده که هرسال به طور متوالی از طریق مشارکت بخش دولتی و خصوصی انجام می‌شود. این پروژه علاوه بر تأمین زیرساخت‌های اقتصادی مورد نیاز برای توسعه بخش کشاورزی و روستایی دارای بازده اجتماعی و اشتغال‌زایی بالایی بوده است.(Mahajan, Sahai & Pasrija, ۲۰۰۷).

در این میان دولت‌ها سیاست‌هایی برای بهبود سیاست‌های مالی و جذب منابع مالی مختلف برای بخش کشاورزی و روستایی را پیاده می‌کنند. این سیاست‌ها به منظور جذاب‌کردن سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و روستایی است تا نهادهای تأمین مالی و بخش خصوصی را به سمت این بخش معطوف کنند. برای این منظور ابتدا سیاست‌هایی را تنظیم می‌کنند که شامل مقررات و قوانین مالی‌ای است که کارایی و بهره‌وری خدمات و محصولات مالی را تضمین کرده و در وهله دوم تخصیص بهینه منابع مالی را به دنبال داشته باشد و به دنبال آن هزینه‌های معاملاتی را به حداقل برساند و در آخر مؤسسات مالی را با تغییرات محیطی سازگار کند (FAO, 2013a). همه این تلاش‌های دولت‌ها به این منظور است که شرایط مناسب و بهینه برای حضور بخش خصوصی و نهادهای تأمین مالی را در بخش کشاورزی و روستایی فراهم آورده و نقش خود را در مفهوم حکمرانی خوب ایفا کنند.

ادامه از صفحه ۵

تغییرات نرخ ارز از مجاری متفاوت سطح قیمت‌ها و تورم را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. این تأثیر ابتدا از طریق واردات کالاهای مصرفی ضروری و اساسی قیمت‌های داخلی را به میزانی فراتر از سهمی که کالاهای مصرفی وارداتی از کل کالاها دارند، تحت‌تأثیر قرار می‌دهد زیرا برخی از این کالاها جایگزین کافی در داخل ندارند و زمینه را برای افزایش قیمت سایر کالاها فراهم می‌کنند. همچنین تغییرات نرخ ارز از طریق تورم مبتنی بر فشار هزینه‌ها بر سطح قیمت‌ها اثر می‌گذارد.^۲ اساساً تولید به‌لحاظ ساختار فنی، رقابت‌پذیری، به‌روزرودن، مدیریت و جایگاه کلان در اقتصاد ایران وضعیت مطلوبی ندارد. افزایش مکرر نرخ ارز، چندبرابرشدن قیمت نهاده‌ها و کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای وارداتی عامل بروز تورم ناشی از فشار هزینه‌ها در اقتصاد ایران است. کسانی که نقش بی‌ثباتی‌ها و افزایش نرخ ارز در تورم را نادیده می‌گیرند و تورم را به‌طور مطلق به نقدبنگی نسبت می‌دهند و برای برون‌رفت از رکود ضرورت تعدیل نرخ ارز نسبت به تورم را مطرح می‌کنند، در وضعیت بی‌ثباتی و عدم پویایی اقتصاد ایران در انتظار تشدید رکود همراه با تورم و بروز عدم تعادل‌های بیشتر باشند. از طرف دیگر افزایش نرخ ارز باعث افزایش تقاضای نقدبنگی می‌شود و در صورتی‌که این افزایش تقاضا پاسخ مناسبی از طرف عرضه نیابد، قیمت که همانا نرخ بهره است نیز افزایش می‌یابد.^۳ از همه مهم‌تر افزایش نرخ ارز انتظارات تورمی را به شدت تحت‌تأثیر قرار می‌دهد و آن را شعله‌ور می‌کند و انتظارات تورمی شعله‌ور و بی‌ثبات هم هزینه‌های تولید را به شدت بالا می‌برد و فضای کسب‌وکار و تولید را نامطمئن می‌کند. بنابراین افزایش نرخ ارز علاوه بر اینکه ایجادکننده تورم است، محرک اساسی انتظارات تورمی است.

آنچه باید تئوری‌یافتن بین نرخ ارز و نرخ سود بانکی پاسخ دهند این است که آیا قصد دارید با این روش نرخ سود را متناسب با تورم کاهش دهید یا با تجویز این نسخه به دنبال این هستید که با شعله‌ورکردن تورم و انتظارات تورمی با افزایش نرخ ارز، تورم را به بالاتر از نرخ سود کنونی افزایش داده و با بی‌ثباتی فضای اقتصاد کلان، عرضه را برای جولان سودگران و عوامل نامولد در اقتصاد ایران بیش از پیش مهیا کنید؟ مسلماً عدم لحاظ این مهم ما را در تبیین آسیب‌شناسی و سیاست‌گذاری اقتصادی به اشتباه می‌اندازد و هزینه‌های تخصیصی، توزیعی، فرهنگی، روانی و اجتماعی را به جامعه تحمیل می‌کند.

در مسئله کاهش نرخ سود بانکی عده‌ای معتقدند

باید آن را به بازار سپرد. در جواب باید گفت وقتی نظام بانکی در یک نظم اجتماعی با دسترسی محدود در چمیره ائتلاف غالب و عوامل نامولد قرار دارد و بازدهی فعالیت‌های مولد و نامولد بسیار متفاوت است، شکل‌گیری بازار پول عمیق دور از دسترس است. به همین دلیل وقتی در مقابل منطق کاهش سود بانکی بازار را عامل تعیین‌کننده می‌دانند، باید گفت اساساً در این رابطه بازاری به معنای فنی کلمه وجود ندارد. در طرف مقابل به تجربه ثابت شده با کاهش دستوری نرخ سود بانکی هم بسیاری از عقود مبادله‌ای شکل عقود مشارکتی به خود می‌گیرند و در واقع عقود مشارکتی به مجرای برای تجویز نرخ‌های بهره بالاتر تبدیل می‌شود. زیرا سقف نرخ سود تنها در عقود مبادله‌ای موضوعیت دارد اما در عقود مشارکتی چه‌بسا ادعا می‌شود که نرخ سود حقیقی فعالیت‌ها بالا بوده است. شبیه آنچه در دولت دهم مشاهده شد. در اقتصاد ایران سهم بهره پرداختی بنگاه‌ها از ارزش افزوده و تولیدشان به طور درخورملاحظه‌ای بالاست و این‌ها تنها مجال رقابت‌پذیری برای صادرات را از آنها سلب کرده است حتی باعث شده قیمت تمام‌شده آنها به شدت بالا برود و در داخل کشور هم با محدودیت و کمبود تقاضا مواجه شوند. براساس داده‌های بانک مرکزی در سال‌های اخیر سهم سود تسهیلات این بخش از تولید ناخالص آن به شدت افزایش یافته است و این خود حاکی از رکود گسترده در بخش صنعت است. مقایسه نرخ بهره تولید در ایران و سایر کشورها به خوبی آشکار می‌کند که چرا

تسهیلات اعطایی بانک‌ها و سهم آنها از کل تسهیلات اعطایی

سال	بانک‌های تجاری			بانک‌های تخصصی			بانک‌های غیردولتی و مؤسسات اعتباری غیربانکی		
	مقدار (میلیارد ریال)	سهم (درصد)	مقدار (میلیارد ریال)	سهم (درصد)	مقدار (میلیارد ریال)	سهم (درصد)	مقدار (میلیارد ریال)	سهم (درصد)	سهم (درصد)
۱۳۸۱	۲۲۴۶۲۹	۷۰	۹۲۱۷۷	۲۹	۳۹۹۱	۱			
۱۳۸۲	۳۱۲۲۷۳	۷۱	۱۱۲۹۵۰	۲۶	۱۷۱۷۶	۴			
۱۳۸۳	۴۱۹۶۵۸	۶۹	۱۴۰۱۴۲	۲۳	۴۸۶۰۸	۸			
۱۳۸۴	۵۳۱۰۸۴	۶۴	۱۹۷۶۶۱	۲۴	۱۰۴۰۸۶	۱۲			
۱۳۸۵	۷۳۷۳۳۷	۶۳	۲۷۸۴۴۰	۲۴	۱۶۳۹۴۶	۱۴			
۱۳۸۶	۱۰۲۲۹۳۵	۶۳	۳۴۳۶۸۱	۲۱	۲۴۹۱۷۵	۱۵			
۱۳۸۷	۱۰۸۲۱۳۶	۶۰	۳۹۷۲۱۰	۲۲	۳۳۳۹۰۴	۱۸			
۱۳۸۸	۵۱۱۸۲۳	۲۴	۵۰۰۹۷۶	۲۴	۱۰۹۱۱۱۷	۵۲			
۱۳۸۹	۶۲۹۹۱۵	۲۲	۸۵۲۲۸۶	۲۹	۱۴۲۱۲۸۱	۴۹			
۱۳۹۰	۷۲۷۸۰۴	۲۱	۱۰۰۴۱۳۰	۲۹	۱۷۲۴۶۹۹	۵۰			
۱۳۹۱	۷۶۳۹۷۳	۱۹	۱۲۲۵۱۹۳	۳۰	۲۰۷۸۴۲۵	۵۱			
۱۳۹۲	۸۴۸۷۴۵	۱۶	۱۴۰۹۱۴۰	۲۶	۳۰۸۹۸۳۳	۵۸			
۱۳۹۳	۹۴۴۷۴۲	۱۵	۱۶۱۲۴۴۶	۲۶	۳۶۸۳۷۵۶	۵۹			

توصیه‌های مشکوک به دولت

قیمت تمام‌شده در ایران بی‌ثبات است و چرا تحقق رقابت‌پذیری قیمتی و کیفی امکان‌پذیر نیست. بگوای در مقاله معروف اختلال‌های عمومی^۴ رفع تفاوت قیمت‌ها در شرایط هم‌گرایی و هم‌سطحی را مورد تأکید قرار می‌دهد. لذا در اساس کار باید در فکر تصحیح ساختارها، هم‌سطح‌کردن بخش‌ها و همگراسکردن بازدهی‌ها به روش‌های نهادی، حقوقی، قانونی و ساختاری بود و فساد را از مجاری اصلاح نهادی و نظارتی مسدود کرد. پس از انجام اصلاحات نهادی، ساختاری و نظارتی، باید نرخ بهره را در محدوده‌ای که تولیدکننده بتواند از تسهیلات استفاده کند مشخص کرد. درست است که در نرخ بهره متناسب با صرفة تولید، تسهیلات برای عوامل نامولد بسیار به‌صرفه می‌شود و موجب سوءاستفاده بیشتر آنها خواهد شد اما به دلیل عدم تقارن اطلاعات و عدم امکان تعادل مجزا باید توجه داشت که نرخ بهره بالا موجب حذف تولیدکنندگان خواهد شد و این سقف نرخ بهره برای جلوگیری از ترکیب نامناسب استفاده‌کنندگان از تسهیلات به‌هیچ‌عنوان سرکوب ملی به حساب نمی‌آید. زیرا سرکوب در جایی اتفاق می‌افتد که سرمایه‌گذاران حقیقی مایل به اخذ تسهیلات و منافع به قیمت بالاتر باشند، اما با ایجاد سقف نرخ بهره، آن را پایین‌تر از پیشنهاد تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران وضع کنیم، حال آنکه به‌هیچ‌عنوان این مسئله در اقتصاد ایران و بخش مولد صادق نیست. نرخ‌های بهره بالاتر از بازدهی تولیدکنندگان و پایین‌تر از بازدهی نامولدها سرکوب مالی نیست، سرکوب تولید و تشویق فعالیت‌های

نامولد است. برای رفع این مشکل یا باید بخش نامولد را حذف کرد که کار نسبتاً پیچیده و دشواری است یا باید نظارت‌ها را قوی‌تر کرد که وام در مسیر تولید قرار گیرد. بنابراین انبساط پولی در بخش تولید و انقباض شدید آن در بخش‌های نامولد ضرورت سیاستی امروز است. باید به‌جای تأکید بر تغییر متغیرهای قیمتی، برای حل مشکل به ضرورت اصلاحات نهادی و ساختاری برای کاهش بی‌ثباتی‌ها و رشد نقدبنگی و محدودکردن بخش نامولد توجه کرد. در شرایط کنونی نرخ بهره بالا در جهت منافع نامولدها، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری است، درحالی‌که تولیدکنندگان و عوامل مولد در کشور را محدود می‌کند و افزایش نرخ ارز همان‌طور که شرح دادیم وضعیت را از این نیز بدتر خواهد کرد.

منابع:

- ۱- مؤمنی، فرشاد، اقتصاد سیاسی توسعه در ایران امروز، انتشارات نقش‌ونگار، ۱۳۹۴
- ۲- شریف‌زاده، محمدجواد، معمای نرخ سود بانکی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تیر ۱۳۹۴.
- ۳- قاسمی، حمیدرضا، ارز ناقص‌الخلقه، روزنامه شرق، شهریور ۱۳۹۵.
- ۴- قاسمی، حمیدرضا، دلار نباید گران شود، روزنامه شرق، تیر ۱۳۹۵.
- ۵- شاکری، عباس، مقدمه‌ای بر اقتصاد ایران، انتشارات رافع، ۱۳۹۵.

6- N. Bhagwati, The generalized theory of distortions and welfare, may 1969.

منبع: داده‌های سری زمانی اقتصادی بانک مرکزی

معاون وزیر اقتصاد:

هزار میلیارد از مخابرات گرفتیم

● ایلنا: میرعلی‌اشرف پوری‌حسینی گفت: به‌تازگی شنیده‌ام که AFC و برخی از مراجع بین‌المللی به فدراسیون فوتبال ایران فشار آورده‌اند که هیچ باشگاهی نباید دولتی اداره شود و احتمالاً در آینده برای بازی‌ها محدودیت‌هایی قائل شوند. معاون وزیر اقتصاد درباره روند وصول مطالبات از خریدار مخابرات گفت: بزرگ‌ترین مطالبه‌ای که داشتیم، از خریدار شرکت مخابرات بود که در سال گذشته نزدیک به هزار میلیارد تومان مطالبه خود را دریافت کردیم. البته شرکت مخابرات اظهار می‌کرد توانایی پرداخت آن را ندارد، اما سازمان خصوصی‌سازی موفق شد در مدت کوتاهی این وجه را از خریدار دریافت کند. ضمن آنکه در سال گذشته، اتفاق خوب دیگری رخ داد و مجلس اجازه داد تا افرادی که به دولت بدهی دارند و در مقابل از دولت طلبکار هم هستند، با روش‌هایی بتوانند طلب خود را از دولت با بدهی‌هایشان تهاثر کنند. ما در سال گذشته با همکاری معاونت خزانه وزارت امور اقتصاد و دارایی، موفق شدیم نزدیک به هشت هزار میلیارد تومان از مطالبات سازمان خصوصی‌سازی را از افرادی که سهم از ما خریداری کرده بودند، با بدهی‌هایشان تهاثر کنیم. اکنون مجموعه مطالبات ما از خریداران سهام در انتهای سال ۹۵ و ابتدای سال ۹۶، به کمتر از ۵۰۰ میلیارد تومان رسیده است. این در حالی است که در برخی از سال‌ها، مطالبات ما بالغ بر دو هزار میلیارد تومان می‌شد. او در ادامه به خصوصی‌سازی دو باشگاه اشاره کرد: دولت اعلام کرد باشگاه‌های پرسپولیس و استقلال، جزء مؤسسات فرهنگی هستند و با این خبر، این دو باشگاه عملاً از دسترس سازمان خصوصی‌سازی خارج شدند. دولت بعد از سال ۸۷ باید لایحه‌ای به مجلس می‌داد و در آن نحوه واگذاری شرکت‌های فرهنگی و حوزه سلامت و بهداشت، آموزش و تحقیقات عنوان شده بود و باید مشخص می‌شد نحوه واگذاری آنها چگونه است، البته آن لایحه تا امروز تبدیل به قانون نشده است؛ بنابراین عملاً محول‌کردن یک شرکت به حوزه سلامت و فرهنگ، یعنی توقف واگذاری و این توقف برای استقلال و پرسپولیس نیز پیش آمد. در دو مزایده اول، برای باشگاه‌ها درخواستی نیامد. در مزایده سوم، درخواست آمد؛ اما سپرده نداده بودند و در مزایده چهارم، سپرده هم دادند و درخواست نیز آمد؛ اما بحث اهلیت پیش آمد و خیلی علاقه‌مند بودیم مزایده پنجم و ششم نیز برگزار شود.

بوش

BOSCH
فناوری در خدمت زندگیتا
۲۰٪
تخفیف

تازگی ۲ برابر بیشتر را با فناوری VitaFresh و همراه با تخفیف ۲۰٪ در یخچال فریزر های بوش تجربه کنید.

www.bosch-home.com/ir

از تاریخ ۲۵ تیر الی ۲۵ مرداد

نماینده‌های رسمی بوش در ایران